

Natura 2000 i Hallands län

Bevarandeplan för Mårås

Områdeskod: SE0510071

Naturtyper: Bokskogar av fryletyp (9110)
Bokskogar av örtrik typ (9130)

Areal: 47 hektar

Kommun: Hylte

Områdestyp: Området är utpekad enligt habitatdirektivet.

Tid för regeringsbeslut: December 1995

Fastställt: September 2005

Områdesansvarig: Staffan Bengtsson

Upprättad av: Ingegerd Svensson

Mårås ligger vid Jansbergssjöns norra strand och består av en bergsklack som reser sig 40 meter över omgivningarna. Värdekärnan, som återfinns i den östra delen av området (se flygbild nedan), utgörs av grov och mycket gammal högvuxen bokskog med lång trädkontinuitet. Här har Sveriges troligen, äldsta bok hittats. Den grodde omkring år 1600. Flera vandringsleder och motionsspår finns inom området. Mårås är ett av de mest frekventerade friluftsområdena i Hylte kommun.

Enligt skogshistoriska studier har bokskogen i Mårås bibehållit gränserna i åtminstone 300 år. Kärnområdet utgörs av en urskogsartad bokskog med få huggningsspår och ändå med träd i alla åldrar. Gamla, grova bokar, mulmträd och död ved förekommer rikligt. Det äldsta trädet är 400 år gammalt och många träd är troligen över 300 år. Provtagningar av träden visar på kontinuerliga bokgenerationer under ca 320 års tid (Niclasson, 2003). En studie över vedlevande insekter utfördes 2001. Ett stort antal arter påträffades varav 9 är upptagna på den nationella rödlistade. Markfloran i kärnområdet är rik, med bland annat lundtjärnblomma och tandrot. Även lind förekommer. Lav- och svampfloran är mycket artrik.

Den största delen av Mårås bokskog är dock enskiktad och gallrad. Trädåldern är mellan 100 - 150 år. Även på en hel del av dessa träd har signalarter påträffats. Träden har nått en ålder där de börjar dö och mängden död ved i högstubbar och lågor ökar snabbt.

Under den planterade lärken längst i väster kommer bokplantorna fint.

Bevarandesyfte

Bevarandesyftet är att bidra till att bevarandestatusen hos naturtyperna "bokskogar av örtrik typ" och "bokskogar av fryle typ" är gynnsam inom boreal region.

Bevarandestatus idag

Ej utredd

Vad kan skada områdets naturvärden? - exempel

- Hot mot områdets naturvärden regleras delvis i reservatsföreskrifterna:
- Enligt gällande skötselplan är endast den äldsta, mest värdefulla bokskogen undantagen från skötselåtgärder. I största delen av området ska bokskogen skötas genom en tämligen ordinär bokskogsskötsel. Skogliga åtgärder i området kan emellertid leda till förlust av betydande naturvärden.
- Avverkningar, transporter och skogsplantering även i direkt anslutning till området.
- Konkurrens från planterad eller invandrande gran eller främmande trädslag.

- Aktiviteter i eller utanför området (till exempel dikningar eller markanvändningsförändringar) som påverkar hydrologin i området.
- Kvävenedfall och försurning.
- Spridning av kemikalier.

Bevarandeåtgärder

Inlösen av marken.

Ändring av reservatsbeslutet med nya föreskrifter och ny skötselplan. Syftet ska vara att bevara den gamla bokskogen med dess biologiska mångfald samt att de värdefulla arterna på sikt ska kunna sprida sig till omgivande bokskogar. Syftet ska nås genom att hela bokskogsområdet lämnas för fri utveckling med undantag för bortröjning av gran. Ny skötselplan är klar senast 2007.

I de delar av området som idag är bevuxna med barrskog finns ett relativt stort inslag av bok och andra lövträd varför dessa områden efter avverkning kan omföras till bokbestånd.

Befintligt skydd

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för naturvårdsinriktad skötsel och förvaltning av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken).

Området är också naturreservat.

Strandskydd enligt MB 7 kap 13 och 14 §§ om 200 meter på landsidan och 100 meter på vattensidan om strandlinjen råder vid Jansbergssjön.

Beskrivning av naturtyper

Bokskogar av fryletyp

Naturvårdsverkets definition

Naturtypen utgörs av bokskogar på sura podsoler med kruståtel, vårfryle och blåbär. Skogen har ofta mäktiga lager av ofullständigt nedbrutna boklöv. Fältskiktet kan då saknas helt. Skogar av denna typ med lång kontinuitet och gamla träd har en väl utvecklad och artrik epifytflora av främst lavar.

Karaktärsarter: Bok, gran, ek, björk, vårfryle, kruståtel, ekorrbär, örnbräken.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

Naturtypens naturvärden utvecklas i huvudsak genom naturlig dynamik, vilket bland annat omfattar naturliga störningar som t.ex. stormfällningar, svampangrepp och insektsangrepp.

Förekomst av substrat och strukturer är viktigt i denna naturtyp för epifytiska lavar, mossor och svampar, samt för insekter och landmollusker. Exempel på substrat: gamla träd och grova träd, senvuxna träd, död ved i grenar, torrträd, hålträd och lågor av olika träslag och i olika nedbrytningsstadier. Exempel på viktiga strukturer är trädskiktets luckor och skiktning.

Artsammansättningen är naturlig för naturtypen och utan negativ inverkan av främmande arter som gran och sykomorlönn.

Populationerna av de typiska arterna i naturtypen bibehålls eller ökar.

Bevarandemål

(Bevarandemålen beskriver naturtypen vid gynnsam bevarandestatus. De är av typen kvalitetsmål och ska bl. a. vara lätta att följa upp. Nedan ges förslag till sådana mål. Målen kommer i många fall att behöva ändras när basinventering är genomförd. Då kommer också alla x och y i texten nedan att bytas ut mot faktiska värden.)

Areal

- Naturtypens utbredning bibehålls inom området och täcker minst x (28) hektar.

Strukturer och funktioner

- Bok är det dominerande trädslaget och utgör minst 50 % av virkesförrådet.
- På 90 % av arealen finns det minst två trädskikt och alla skikt består av bok till minst 50% baserat på virkesförråd.
- De andelar av trädbeståndet (virkesförrådet) som utgörs av gammal bok och av grov bok bibehålls eller ökar.
- Minst x % av virkesförrådet ska utgöras av död ved.
- Granar över 1 m höjd saknas inom en radie av 3 meter från 90 % alla bokstammar, lågor och högstubbar vars diameter är grövre än 50 cm i brösthöjd.
- Nya granar tillåts ej nå trädskiktet och granar 2 m – 6 m höjd saknas i alla provytor.

Typiska arter

- Minst 2 av arterna fjädermossor, porellor, fällmossa, lunglav, bokkantlav, bokvårtlav, gryinig filtlav, samt X, knutna till gamla träd finns i mer än 30 % av alla provytor i habitatet.
- Minst 2 av arterna vedlavklubba, koralltaggsvamp, X, Y och Z samt skinntagging knutna till död ved finns i mer än 30 % av alla provytor i habitatet.

Boskogar av örtrik typ

Naturvårdsverkets definition

Boskogar på neutrala, mullrika jordar, ofta brunjordar, med rik örtvegetation. Inslag av andra lövträd, t.ex. alm och ask, kan förekomma. I fältskiktet dominerar vårblomande arter.

Karaktärsarter: vitsippa, harsyra, lundslok, skogsbingel, hålnunneört, myskmadra, tandrot, lundstjärnblomma och lundviol.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

Ofta är höga naturvärden kopplade till naturskogsartade förhållanden. Det örtrika fältskiktet kräver viss slutenhet i trädskiktet.

Förekomst av substrat är av största vikt för epifytiska mossor, lavar och svampar samt för insekter och landmollusker. Exempel på substrat: gamla träd, död ved i grenar, torrträd och lågor av olika trädslag och i olika nedbrytningsstadier.

Naturtypens naturvärden utvecklas i huvudsak genom naturlig dynamik vilket omfattar störningar, som t.ex. stormfällningar och insektsangrepp.

Opåverkad hydrologi.

Naturlig artsammansättning utan negativ inverkan av främmande arter. Bevarandestatusen är avhängig de ekologiska krav som arterna har så att de kan finnas kvar och öka i antal.

Bevarandemål

(Bevarandemålen beskriver naturtypen vid gynnsam bevarandestatus. De är av typen kvalitetsmål och ska bl. a. vara lätta att följa upp. Nedan ges förslag till sådana mål. Målen kommer i många fall att behöva ändras när basinventering är genomförd. Då kommer också alla x och y i texten nedan att bytas ut mot faktiska värden.)

Areal

- Naturtypens utbredning bibehålls inom området och täcker minst x (9,4) hektar.

Strukturer och funktioner

- Bok är det dominerande trädslaget och utgör minst 50 % av virkesförrådet.
- Granar över 1 m höjd saknas inom en radie av 3 meter från 90 % alla bokstammar, lågor och högstubbar vars diameter är grövre än 50 cm i brösthöjd.
- Nya granar tillåts ej nå trädskiktet och granar 2 m – 6 m höjd saknas i alla provytor.

Typiska arter

- Minst x av de typiska lavarerna liten ädellav, gulnål, grymig nållav, bokkantlav, lunglav, örtlav eller bokvårtlav ska förekomma på minst x % av provträden.

Referenser

Arup, U. 2001. Stenlavar i naturskyddade områden i Hallands län 2001. Länsstyrelsen i Halland. Meddelande 2002:25.

Fritz, Örjan. 2003. Utdrag ur Länsstyrelsens artdatalista. Opubl.

Jansson, N. 2004. Vedskalbaggar i 20 lövskogsområden i Hallands län 1999-2002. Länsstyrelsen i Halland. Meddelande 2004:23.

Niklasson, M. & Fritz, Ö. 2003. Hur gammal kan bok *Fagus sylvatica* bli? – Upptäckt av en 400-åring i Småland. Svensk Bot. Tidskr. 97:xxx-xxx. Uppsala. ISSN 0039-646X.

Niklasson, M. 2003. En undersökning av trädåldern i halländska skogsreservat. Länsstyrelsen i Halland. Meddelande 2002:28.

Martinsson, I. 1981. Mårås naturreservat. Länsstyrelsen i Halland. Meddelande 1981:7.

Skogsvårdsstyrelsen. Inventering av nyckelbiotoper. Opubl.

Rödlistade arter

Svampar:

cinnoberspindling *Cortinarius cinnabarinus* NT*, koralltaggvamp *Hericium coralloides* NT, skinntagging *Dentipellis fragilis* NT, borstskölding *Pluteus umbrosus* NT

Mossor:

bokfjädermossa *Neckera pumila* NT, liten ärgmossa *Zygodon viridissimus* DD

Lavar:

almlav *Gyalecta ulmi* NT, bokkantlav *Lecanora glabrata* NT, bokvårtlav *Pyrenula nitida* NT, gul pysslinglav *Thelopsis flaveola* VU, kortskaftad parasitspik *Sphinctrina turbinata* NT, liten lundlav *Bacidina phacodes* VU, rosa lundlav *Bacidia rosella* NT, röd pysslinglav *Thelopsis rubella* EN, savlundlav *Bacidia incompta* VU, stiftklotterlav *Opegrapha vermicellifera* VU, stor knopplav *Biatora sphaeroides* NT, violettgrå porlav *Pertusaria multipuncta* VU, frostig trädgrönelav *Scoliciosporum pruinosum* DD, grymig lundlav *Bacidia biatorina* NT, sydlig blekspik *Sclerophora amabilis* VU, liten blek-spik *Sclerophora peronella* NT

Snäckor:

lamellsnäcka *Spermodea lamellata* NT

Fåglar:

mindre hackspett *Dendrocopos minor* VU

Insekter:

Corticeus unicolor (NT)

* EN: starkt hotad

VU: sårbar,

NT: missgynnad

DD: otillräcklig kunskap

© Lantmäteriet, 2005. Ur GSD översiktskartan, 106-2004/188-N, fastighetskartan, 106-2004/188-N och ortofoto, 106-2004/188-N..

Skala 1:20 000

Skala 1:20 000

Natura 2000-området avgränsas av heldragen vit linje. Nyckelbiotopen som också är själva värdekärnan i området avgränsas av streckad linje.